

УДК 614.842.83:613.86

**СТРЕС ТА РИЗИК В РОБОТІ ПОЖЕЖНИКІВ АВАРІЙНО-
РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ (АРП) ДСНС УКРАЇНИ***Гончаров В. Е.**Телегіна Г.В., кафедра промислової безпеки та охорони праці, доцент,
канд. мед.наук.*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Робота пожежників – це постійні екстремальні умови, котрі обумовлені травмуючим впливом подій, пригод і обставин на психіку працівника.

До особливостей професійної діяльності фахівців АРП відноситься висока психічна напруга та стресовий стан, які тривають протягом всього часу виконання завдання в середовищі надзвичайної ситуації. Найтиповішими причинами їх виникнення є висока відповідальність за виконання роботи, нестача часу, яка в свою чергу поєднується з надлишком (або дефіцитом) інформації для прийняття рішень, загроза життю, дія небезпечних перешкод, вплив несприятливих умов життєдіяльності, міжособистісна несумісність, соціально-психологічна ізоляція (1).

Найбільшу стресову дію мають обставини, за яких пожежнику на фоні небезпеки та ризику доводиться працювати в умовах майже повної відсутності алгоритмів своєї діяльності (О.І. Склень) [1]

У пожежників АРП під час виконання завдання за призначенням найчастіше спостерігаються такі стани, як збудження, відчуття перевтоми, переляк, тривога, обумовлені порушенням розумових процесів, емоційних реакцій і реакцій на рухи.

Під час очікування проведення аварійно-рятувальних робіт щодо ліквідації наслідків пожежі («стан тривожного очікування») найбільш типовими психічними реакціями в поведінці пожежних АРП ДСНС України є: зайва балакучість, підвищення голосу, глибока стурбованість, часте тріпотіння, прагнення невчасно почати проведення рятувальних робіт, відчувається напруженість, очікування чогось важкого, небезпечного, послаблена увага, важка зосередженість, думки плутані, некеровані – йдуть нескінченним потоком, настрої динамічний і може, як правило, переходити з неприємно-втомленого у весело-збуджений, зниження самокритичності, метушливість, конфліктність, упертість. Серед психофізіологічних показників проявляється підвищена частота дихання, пульсу, підвищена температура тіла, відчуття спраги, кидання в піт, тремтіння рук і ніг. Вираженість цих реакцій залежить від професійного досвіду.

Головними стресовими чинниками для працівників пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС України є: неможливість врятувати постраждалих; загибель (поранення) дітей, колег, населення; зовнішній вигляд постраждалих. Вони можуть провокувати виникнення у фахівця відчуття провини, розгубленості, безпорадності і знижувати загальну активність.

Помічено, що постійна робота в екстремальних умовах створює у деяких пожежників цікаву особливість – підвищену схильність до ризику (3). Таким чином, за рахунок цієї риси вплив негативних факторів значно знижується, оскільки пожежники адекватно підготовлені психологічно до роботи в умовах пожежі. Їхня поведінка характеризується більш економними витратами як фізичного, так і психоемоційного потенціалу. У людей, схильних ризикувати, нижчий рівень психічної напруженості, який залежить від вмiлого управління вольовими процесами и позитивними емоціями. У професіонала формується впевненість в своїх можливостях і досвіді. Т.ч. фахівці небезпечних професій окрім високого рівня професійної підготовки і психологічної витривалості повинні мати здатність діяти в екстремальних умовах, мати схильність та готовність до разумного ризику.

Література:

1. Слісаренко А. Діяти професійно за будь-яких умов // Надзвичайна ситуація. – 2005. – № 12 (98). – С. 14-20.
2. Склень О.І. Психологічні особливості поведінкових стратегій подолання стресу в професійній діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України: автореф. дис. на здобуття наук. ступені канд. психол. наук: спеціальність 19.00.09. «Психологія діяльності в особливих умовах» / О.І. Склень. – Харків, 2008. – 24 с.
3. <http://student.zoomru.ru/psih/svyaz-lichnostnyh-osobennostej-i-proyavlenie/129109.1012342.s2.html>.